

Nr 101.

Av herr **Karlsson** i M_o, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om lag rörande inrättande av förlikningskommissioner för biläggande av vissa rätts-twister.

Behovet att förenkla processandet har i vårt land uppstått och ökats i samma mån processlystnaden synes hava inom de flesta orter och hos alla samhällsklasser tilltagit. Vid flertalet av landets underdomstolar upptager den ofta digra »uppropsslistan» för varje allmänna tingssammanträde en mängd mål, vilka till sin beskaffenhet och innebörd äro av den art, att desamma icke bort dragas inför en av viktigare ärenden förut nog tyngd domstol — att där ting efter ting och sammanträde efter sammanträde av rätten handläggas och behandlas. Många av de rättsärenden, vilka våra domstolar på sådant sätt nödgas behandla och nedlägga tid och arbetskraft på, äro i det närmaste värdelösa och för övrigt utan nämnvärd betydelse. Men icke nog med det hinder i andra viktiga ärendens behöriga behandling och utredning, som processandet i små saker framkallar, rättegångar av slik beskaffenhet åstadkomma avsevärda kostnader, utom ett onödigt ödslande av tid och arbetskraft.

Även ur samhällsfrids och ett gott samlivs synpunkt sett, verkar ett processande i småsaker uppenbarligen menligt; framkallande hat och bitterhet, där eljest frid och vänskap varit rådande.

Varje åtgärd att förminska denna processlystnad och, om möjligt, för domstolarna att undgå de mest värdelösa rättegångarna, måste förty vara gagneligt, ej allenast för det allmänna — för staten — utan även för den enskilda individen.

Inom vårt grannland Norge tror jag mig⁹ veta, att där redan från 1869 varit inrättade förlikningskommissioner för att förekomma

processandet i vissa skuldfordringsmål, något som visat sig äga en så god verkan, att redan 1888 allenast 12 procent av hos kommissionen behandlade mål fullföljdes inför ordinarie domstol.

Det synes mig kunna vara möjligt och lämpligt, att exempelvis inom varje tingslag och stadssamhälle med egen jurisdiktion inrättas en — och där tingslagen och städerna äro mera folkrika eller till yttnehållet stora — flera förlikningskommissioner, vilka skulle få uppgift att utreda de mindre viktiga målen och därefter giva parterna förslag till förlikning samt, där de tvistande därmed åtnöjas, detsamma till behörig efterrättelse fastställa.

För att sådana förlikningskommissioner skola kunna verka i önskvärd utsträckning torde föreskrift böra införas, att mindre viktiga mål — exempelvis de som understiga 500 kronors värde — skola av förlikningskommissioner behandlas och deras utlåtande avvaktas, innan slika mål finge instämmas till vanlig domstol.

Givetvis skulle dessa förlikningskommissioner icke befatta sig med de rent kriminella målen — utan endast med de civilrättsliga.

Tanken att, så att säga, på mera godvillig väg söka slita rättsliga tvister är i vårt land ingalunda ny. Så hava vi lagen om skiljemannaförfarandet av år 1887 och förlikningsmannainstitutionen av år 1906. Även 1734 års lag förutsätter i 20 kap. rättegångsbalken, att en uppkommen tvist bör kunna, jämväl sedan stämt blivit, förlikas och att domaren må därtill medverka.

Jag tillåter mig i detta sammanhang påpeka, att en av allmänheten utsedd förlikningskommission bör hos de tvistande ingiva större förtroende än om förlikning föreslås av tredje man, utan uppdrag.

Då skiljemannaförfarandet stadfästades och förlikningsmannainstitutionen infördes, mottogos dessa för vårt rättsväsen och samhällsformer nya anordningar med misstro, ej allenast av folkopinionen landet runt, utan även av landets lagstiftande myndigheter.

Nu har emellertid denna misstro försvunnit och få torde finnas, som nu skulle vilja avskaffa nämnda anordningar.

Beträffande kommissionens sammansättning tillåter jag mig föreslå, att medlemmarne i densamma skola utgöra för varje kommission tre, av vilka en utses till ordförande och en till sekreterare — dock så att en och samma ledamot må äga rätt att mottaga bägge dessa uppdrag. Dessa kommissionens ledamöter böra utses för vissa år — exempelvis för 6 år i sänder — inför underdomstolarna av å kommunalstämma och av stadsfullmäktige utsedda ombud, vilka i sin ordning väljas på sätt som för val av nämndemän är stadgat, och böra till leda-

möter kunna väljas var och en som är kvalificerad att mottaga nämndemansbefattning.

I fråga om kostnaderna har jag tänkt mig, att då uppdraget att vara ledamöter i kommissionen bör, synes mig, likställas med kommunala uppdrag i allmänhet, vilka äro oavlönade, så bör icke något arvode till samma ledamöter utgå, men däremot reseersättningar och en skälig gottgörrelse till sekreteraren, lämpad efter det arbete som han i kommissionen utfört, allt att utgå från kommunens medel och av de avgifter som må anses lämpligt att lägga på de rättssökande.

På grund härav hemställes,

att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t efter verkställd utredning ville till riksdagen inkomma med förslag till lag angående inrättande av förlikningskommissioner för biläggande av vissa rättstvister.

Stockholm den 27 januari 1916.

Karl Karlsson.

Mo.
